



Milletlerarası Tahkim Yargılaması Sonucu Verilen Hakem Kararlarının İptali

A. Giriş

Tahkim, devletlerin mutlak yargı hakimiyeti dışında kalan ve genel olarak özel hukuka ilişkin uyuşmazlıkların çözümünde kullanılan, alternatif bir uyuşmazlık çözüm yoludur. Taraflar, tahkim yargılaması sonunda, hakem veya hakemler kurulunca verilen tahkim kararına karşı iptal davası açabilirler. Bu makalede, milletlerarası tahkim yargılaması sonucunda verilen hakem kararlarına karşı açılacak iptal davalarının hukuk temelleri ele alınacaktır.

Hakem kararlarına karşı müracaat yolu olan iptal davası Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda ("MTK")¹ düzenlenmiştir. Bu kapsamda, hakem kararlarına karşı yalnızca iptal davası açılacağı açıkça belirtilmiştir. Söz konusu iptal davası, asliye hukuk mahkemelerinde açılacak olup; ivedilikle görülecek davalar arasında yer almaktadır.

MTK'da sayılan hakem kararlarının iptal sebepleri, UNCITRAL Model Kanunu ("UNCITRAL")² baz alınarak düzenlenmiş olup; söz konusu sebepler iki grup altında düzenlenmiştir. İlk grup iptal sebepleri, iptal talebinde bulunan tarafça ispatı zorunlu olan sebepler iken ikinci grup sebepler ise mahkeme tarafından re'sen göz önünde bulundurulacak sebeplerdir. Taraflar, ilgili sebeplerin mevcudiyeti halinde, hakem kararlarının ya da bunların düzeltilmesine, yorumlanmasına veya tamamlanmasına ilişkin kararların kendilerine bildirildiği tarihten itibaren 30 (otuz) gün içerisinde asliye hukuk mahkemeleri nezdinde iptal davası açılabilir. İptal davasının açılması, hakem kararının icrasını kendiliğinden durdurur.³

B. İptal Sebepleri

1. İptal Talebinde Bulunan Tarafça İspatı Zorunlu Olan Sebepler

İptal davası açılabilmesi için aşağıda sayılmış olan;

- Tahkim anlaşmasının taraflarından birinin ehliyetsiz ya da tahkim anlaşmasının, tarafların anlaşmayı tabi kıldıkları hukuka veya böyle bir hukuk seçimi yoksa Türk hukukuna göre geçersiz olması,
- Hakem veya hakem kurulunun seçiminde, tarafların anlaşmasında belirlenen veya MTK'da öngörülen usule uyulmamış olması,
- Kararın, tahkim süresi içinde verilmemiş olması,
- Hakem veya hakem kurulunun, hukuka aykırı olarak yetkili veya yetkisiz olduğuna karar vermesi,
- Hakem veya hakem kurulunun, tahkim anlaşması dışında kalan bir konuda karar verdiğini veya istemin

¹ Milletlerarası Tahkim Kanunu, Madde 15

² UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration

³ MTK, Madde 15

- tamamı hakkında karar vermediğini ya da yetkisini aşması,
- f. Tahkim yargılanmasının, usul açısından tarafların anlaşmalarına veya bu yönde bir anlaşma bulunmaması halinde, MTK hükümlerine uygun olarak yürütülmemesi ve bu durumun kararın esasına etkili olması,
 - g. Tarafların eşitliği ilkesinin gözetilmemesi,

sebeplerinden en az birinin varlığı aranmaktadır.

2. Mahkeme Tarafından Re'sen Gözetilecek Sebepler

Belirtmek gerekir ki, mahkemece re'sen göz önünde bulundurulacak sebeplerin varlığı halinde, milletlerarası tahkim yargılaması sonucu verilen hakem kararlarının iptali söz konusu olabilecektir. Bu sebepler;

- a. Hakem veya hakem kurulu kararına konu uyuşmazlığın Türk hukukuna göre tahkime elverişli olmaması ve
- b. Kararın kamu düzenine aykırı olmasıdır.⁴

Bu noktada, tahkime elverişli olmama ve kamu düzenine aykırılık sebeplerinin açıklanmasında fayda bulunmaktadır. Bir uyuşmazlığın tahkime elverişli olmaması, tarafların tahkim yoluyla çözmeye izinli olmadıkları uyuşmazlıkların, tahkim yoluyla çözümlenmesi halinde ortaya çıkmaktadır. Altını çizmek gerekir ki, tahkime elverişlilik ülke hukuk düzenine göre farklılık göstermektedir. Örneğin, Türk hukukunda, taşınmaz mallar üzerindeki aynı (mülkiyete dair) haklardan veya tarafların iradelerine tabi olmayan işlerden doğan uyuşmazlıkların tahkime elverişli olmadığı açıkça düzenlenmiştir.⁵

Kamu düzeni ise toplumun, siyasi, sosyal, ekonomik, ahlaki ve hukuki açılardan temel yapısını oluşturan ve temel çıkarlarını koruyan kurum ve kurallar bütünü olarak kabul görmektedir.⁶ Bu kapsamda, hakem kararının, toplumun temel yapısını oluşturan ve çıkarlarını koruyan kurallara aykırılık teşkil etmesi halinde, söz konusu karar iptal edilebilecektir.

C. Sonuç

Özetle, MTK kapsamında, davacı ve davalı taraflara milletlerarası tahkim yargılaması sonucunda verilen hakem kararlarına karşı yalnızca iptal davası açma hakkı tanınmıştır. Ancak, bu hakkın kullanımı MTK'da belirtilen maddeler kapsamında sınırlandırılmıştır. Bu husus, aslen, taraf iradesinin tahkim yargılamasında ne denli büyük bir rol oynadığının göstergesidir. Tahkim yargılamasını, devlet yargı sistemine tercih eden taraflara, hak kaybına uğramamaları adına olanaklar sunulmuş; ancak, tarafların iradesini zedelememek amacıyla, bu olanaklar, kamu üstünlüğü de göz önünde bulundurularak, belli bir çerçevede sınırlandırılmıştır. Bu doğrultuda, tarafların hakem kararlarına karşı iptal davası açabilmesi mümkündür; ancak, hakem kararlarının iptali için, MTK'da sayılmış olan sebeplerin varlığı zorunludur.

⁴ UNCITRAL, Madde 34

⁵ Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Madde 408, Yargıtay 23. Hukuk Dairesi E. 2013 / 9183, K. 2014 / 3124, T. 21.4.2014

⁶ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2013 / 16287, K. 2016 / 5292, T. 23.2.2016 Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2013 / 13-1847, K. 2015 / 2020, T. 30.9.2015